

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТА ЇХ ОБ'ЄДНАННЯМИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ ПРОСТОРІ

*О. В. Прокопенко, доктор економічних наук, професор
С. С. Марочко, аспірант*

Сумський державний університет, м. Суми, Україна

Досягнення бажаних темпів економічного зростання, а також забезпечення відповідної якості соціо-еколого-економічного розвитку неможливі без адекватного, планомірного та науково обґрунтованого управління, яке не тільки має відповідати сучасним тенденціям глобалізації, мінімізуючи при цьому негативний вплив можливих загроз та максимізуючи використання ринкових можливостей, а й додатково враховувати взаємоузгодженість управлінських рішень на підприємствах суміжних ланок і галузей.

Одним із секторів національної економіки, де існують значні ринкові можливості, які, нажаль, нівелюються недостатньо ефективною системою управління, є галузь сільського господарства: забезпечуючи позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу (слід зазначити, що в умовах посткризового відновлення економіки лише у сфері рослинництва спостерігалась позитивна різниця між експортом та імпортом виготовлюваної продукції), не відбувається суттєвого покращення фінансового стану сільськогосподарських підприємств, що призводить до низки негативних екологічних та соціально-економічних явищ, серед яких:

- утворення еколого-економічного збитку внаслідок забруднення навколишнього природного середовища великою кількістю дешевих мінеральних добрив, а також технологічно не обробленими належним чином органічними відходами, отримуваними з галузі тваринництва;

- значне погіршення соціально-економічного становища сільських територій внаслідок недостатньо ефективного функціонування інфраструктури або ж навіть її руйнування, що суттєво знижує економічний потенціал перших;

- зниження рівня інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств, що не дозволяє, в свою чергу, забезпечити вчасне оновлення основного капіталу та досягти підвищення продуктивності сільськогосподарського виробництва та конкурентоспроможності продукції за рахунок зменшення її собівартості та/або підвищення якості;

- незадовільний рівень продовольчої безпеки, який зумовлений зменшенням потужності сільськогосподарських підприємств внаслідок,

зокрема, скорочення їх середнього розміру та зношення основних фондів, а разом з тим, і можливостей отримання позитивного ефекту масштабу.

Оптимізація управління в системі розвитку та функціонування сільськогосподарських підприємств в глобалізованому просторі передбачає максимізацію прибутку підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках за умови мінімізації витрат на його досягнення, що означає та безпосередньо визначає в сучасних умовах, з одного боку, розроблення нових для вітчизняних підприємств стандартів якості виготовлюваної продукції (особливо, у сфері органічного сільськогосподарського виробництва), а з іншого - необхідність ущільнення зв'язку та комунікацій між підприємствами суміжних ланок та галузей задля отримання корисного ефекту від взаємного функціонування та взаємодії на внутрішньому ринку, що визначає можливості для успішного функціонування як всередині країни, так і при виході на зовнішній ринок.

На сьогоднішній день, з огляду на низку вищезазначених проблем та наслідків недостатньо продуктивного функціонування вітчизняних сільськогосподарських підприємств та виваженості їх управління, одним із найбільш ефективних заходів з підвищення ефективності менеджменту останніх виступає вдосконалення управління витратами (зокрема, витратами на поліпшення родючості ґрунтів в напрямі заміщення мінеральних добрив технологічно обробленими органічними, що зменшить негативний вплив на навколишнє природне середовище, спричинений, з одного боку, засоленням ґрунтів речовинами мінерального походження та, з іншого, наслідками неконтрольованого поведження з органічними відходами). Як результат, можна розраховувати на підвищення якості сільськогосподарської продукції та часткову компенсацію витрат її виробництва (як у сфері рослинництва - за рахунок економії витрат на поліпшення родючості ґрунтів, так і у сфері тваринництва - за рахунок отримання вибору від реалізації органічних відходів), що, за умов належної системи екологічної сертифікації та екологічного маркування, здатне задовольнити вимоги світового ринку.

Окремо слід зазначити, що ефективне взаємоузгоджене функціонування взаємопов'язаних елементів вітчизняного агропромислового комплексу потребує адекватної системи управління не лише на мікрорівні, а й повинне супроводжуватись системою дієвих заходів в межах регіональної та національної політики розвитку, необхідної для оптимізації управління сільськогосподарським виробництвом та його участю у зовнішньоторговельних операціях, що

має охоплювати, зокрема:

- використання важелів податкового регулювання у сфері розвитку рослинництва та оптимального використання земель, активно не задіяних або неефективно використовуваних;

- покращення інформаційного забезпечення в частині планування зовнішньоторговельних операцій залежно від розвитку зовнішнього середовища та об'єктивної оцінки внутрішніх можливостей та меж їх розширення;

- удосконалення державного регулювання у сфері сертифікації та екологічного маркування продукції сільського господарства за рахунок усунення економіко-правових протиріч [1];

- оптимізацію інвестиційного забезпечення у сфері інноваційного розвитку та мотивації до нього суб'єктів господарювання та ін.

Важливим аспектом при вирішенні окреслених вище завдань є врахування та усвідомлення того, що ефективність та особливості здійснення експорту-імпорту продукції сільського господарства тісно пов'язані з проблемами всередині країни, оптимізація експортно-імпортних операцій може бути досягнута здебільшого через розроблення та запровадження певних заходів удосконалення його розвитку в національній економіці. Такий механізм призводить до отримання більших вигод від участі сільського господарства у зовнішній торгівлі як одній з найважливіших сфер національної економіки, які в подальшому можуть бути спрямовані на вирішення внутрішніх проблем підприємств галузі.

На нашу думку, у такий спосіб забезпечується певна синергійність розвитку системи сільського господарства та агропромислового комплексу за рахунок її активної та науково обґрунтованої інтеграції в систему міжнародних економічних відносин, що з великою ефективністю покращує розвиток підприємств галузі та максимізує корисний результат (ефект) управління її складовими для забезпечення збалансованого соціо- еколого-економічного розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Марочко С. С. Анализ проблем применения сертификационных знаков экологической маркировки в системе обеспечения устойчивого развития и их решение / С. С. Марочко, Е. Ю. Рожкова // Устойчивое развитие. - 2012. - Апрель. - Выпуск 3. - С. 81-85.

Екзистенційні та комунікативні питання управління: матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції, м. Суми, 23-25 січня 2014 р. - Суми: Сумський державний університет, 2014. - Ч.2. - С. 37-40.